

การพัฒนางานสาธารณูปการต้นแบบของพระสังฆาธิการ
ในจังหวัดนครราชสีมา*

DEVELOPMENT PROTOTYPE PUBLIC UTILITIES OF THE SANGHA
ADMINISTRATORS IN NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

พระศรีวัชรวิสุทธิ (โกวิท อภิบุญโญ)

Phra Sriwatcharawisut (Kovit Aphipunyo)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: joybenyapajoy@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาระดับการพัฒนางานสาธารณูปการต้นแบบของพระสังฆาธิการ 2. ศึกษาวิเคราะห์การพัฒนางานสาธารณูปการต้นแบบของพระสังฆาธิการ และ 3. นำเสนอแนวทางการพัฒนางานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครราชสีมา การวิจัยเป็นแบบผสมวิธี ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 326 รูป เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระยะที่ 2 เป็นวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 25 รูปหรือคน การสัมภาษณ์เชิงลึกใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลแบบอรรถาธิบายและพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการพัฒนางานสาธารณูปการต้นแบบของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครราชสีมาในภาพรวมในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านกิจการอันเกี่ยวกับวัด ส่วนการพัฒนางานสาธารณูปการเป็นหน้าที่ของพระสังฆาธิการในการดูแลการก่อสร้าง บูรณะ ซ่อมแซม ปฏิสังขรณ์ และดูแลรักษาสิ่งก่อสร้างอาคารสถานที่ภายในวัด เช่น พระอุโบสถ เมรุ อาคารเรียน หอธรรมการปรับปรุงสภาพวัด และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของวัด เน้นการแก้ไขข้อบกพร่อง พัฒนา และส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนาให้มีคุณภาพ 2. วิเคราะห์การพัฒนางานสาธารณูปการต้นแบบของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครราชสีมา จุดแข็ง เจ้าอาวาสกำหนดนโยบายสำคัญของคณะสงฆ์ในการขับเคลื่อนงานสาธารณูปการ จุดอ่อน เจ้าอาวาสบางรูปขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการ โอกาส การจัดหาทุนทรัพย์ได้จากประชาชนที่มีศรัทธาต่อวัดการมีส่วนร่วมของชุมชน อุปสรรค ขาดการสนับสนุน

งบประมาณที่เพียงพอ ไม่สามารถแบ่งงานรับผิดชอบได้อย่างทั่วถึง 3. นำเสนอแนวทางการพัฒนางานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครราชสีมา ลงมือปฏิบัติตามแผนยุทธศาสตร์และนโยบายของรัฐให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ตรวจสอบประเมินผลตามแผนที่กำหนด วิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุที่เกี่ยวข้อง และนำผลการวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุที่เกี่ยวข้องมาปรับปรุงแก้ไข

คำสำคัญ: การพัฒนา; สาธารณูปการ; พระสังฆาธิการ

Abstract

This research has the objectives to 1. Study the level of development of the prototype public facilities of the Sangha Administrators in Nakhon Ratchasima Province, 2. To study and analyze the development of the prototype public facilities of the Sangha Administrators in Nakhon Ratchasima Province, and 3. To present guidelines for the development of the Sangha Administrators public facilities in Nakhon Ratchasima Province. The research is a mixed method consisting Phase 1 quantitative research. Sample group of 326 people. Using a questionnaire as a research tool. Data were analyzed using counts percentage, mean and standard deviation. Phase 2 How to conduct qualitative research. Key informants 25 people. In-depth interviews were conducted using an interview format. Data were analyzed descriptively and descriptively.

The results of the research found that: 1. The level of development of the prototype public facilities of the Sangha in Nakhon Ratchasima Province as a whole is at a high level. The aspect with the highest average value was the aspect of temple related affairs. As for the development of public facilities it is the duty of the Sangha to supervise the construction restoration repair restoration and maintain buildings and facilities within the temple such as the chapel, crematorium, school building, Dhamma hall, improving the condition of the temple and carry out various activities of the temple, emphasizing correction of shortcomings, development and promotion of quality Buddhist affairs. 2. Analyze the development of prototype public utilities for the Sangha in Nakhon Ratchasima Province. Strengths: The abbot sets important policies for the Sangha in driving public utility work. Weaknesses: Some abbots lack

knowledge and understanding of management. Opportunities: Procurement of funds from people who have faith in the temple. Community participation. threat: Lack of adequate budget support. Unable to divide work and responsibilities thoroughly. 3. Present guidelines for developing public facilities for the Sangha in Nakhon Ratchasima Province. Take action according to strategic plans and government policies to achieve goals efficiently. Check and evaluate according to the specified plan. Analyze problems and related causes and bring the results of problem analysis and related causes to improve and solve.

Keywords: Development; Public Assistance; Sangha Administration

บทนำ

สมัยพุทธกาลการสร้างวัดแห่งแรกในพระพุทธศาสนา คือ วัดเวฬุวัน ซึ่งพระเจ้าพิมพิสารนั้น ได้ถวายอุทยานสวนป่าไผ่ของพระองค์หลังจากได้ฟังธรรมจากพระพุทธเจ้า ได้ดวงตาเห็นธรรม และสร้างวัดเวฬุวันถวายพระพุทธเจ้า ถือเป็นวัดต้นแบบในพระพุทธศาสนา มีความสำคัญต่อการสร้างวัดในพระพุทธศาสนาตั้งแต่ในอดีตจนมาถึงปัจจุบัน มูลเหตุสร้างวัดพระเจ้าพิมพิสารทรงเลื่อมใสและได้ทรงดำริว่า พระราชาอุทยานเวฬุวันของเราไม่ไกลไม่ไกลจากบ้านนัก สะดวกด้วยการคมนาคม ควรเป็นที่ประชาชนผู้ประสงค์จะฟังเข้าไปเฝ้าได้ กลางวันไม่พลุกพล่านกลางคืนเงียบสงัดจากเสียง ไม่กึกก้อง ควรเป็นที่ประกอบกิจของผู้ต้องการที่สงบ และควรเป็นที่หลีกเลี่ยงอยู่ตามสมณวิสัย พระเจ้าพิมพิสารจึงได้ถวายพระราชอุทยานแห่งนี้ เป็นวัดในพระพุทธศาสนาแห่งแรก หลังจากได้สดับพระธรรมเทศนา (วิ.มท. (ไทย) 4/63/55)

การสร้างวัดในพระพุทธศาสนา รูปแบบ วัฒนธรรมชุมชน ฐานะชุมชน ศักยภาพเจ้าอาวาส วัดที่สร้างและพัฒนาขึ้นบ่งบอกถึงฐานะความสามารถของวัด ผู้ให้ความอุปถัมภ์ ความสามัคคีของชุมชน การบริหารจัดการวัด และสิ่งก่อสร้างชี้ให้เห็นถึงความเจริญและความเสื่อมของศรัทธาสังคมที่มีต่อวัด ทั้งนี้วัดเมื่อถูกสร้างขึ้น เจ้าอาวาสต้องบริหารจัดการกิจกรรมภายในวัดให้ครอบคลุมภาระงานของคณะสงฆ์ 6 ด้าน คือ 1. ด้านการปกครอง 2. ด้านศาสนศึกษา 3. ด้านศึกษาสงเคราะห์ 4. ด้านเผยแผ่ 5. ด้านสาธารณูปการ 6. ด้านสาธารณสงเคราะห์ นอกจากนี้ คณะกรรมการฯ ได้เพิ่มภาระงานพิเศษอีก 1 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาพุทธมณฑลให้เป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาโลก ความสัมพันธ์กันต้องดำเนินงานที่วัด แต่ละงานมีปัญหาที่ต้องแก้ไขที่แตกต่างกันออกไป โดยเฉพาะปัญหาการบริหารด้านสาธารณูปการ เป็นภาพลักษณ์สะท้อนการดำเนินงานของเจ้าอาวาส

การขับเคลื่อนงานคณะสงฆ์ในพื้นที่รับผิดชอบ (คณะกรรมการประสานงาน แผนยุทธศาสตร์ในการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา, 2561) และงานทั้ง 6 ด้านมีความสัมพันธ์กันต้องดำเนินงานที่วัด แต่ละงานมีปัญหาที่ต้องแก้ไขที่แตกต่างกันออกไป โดยเฉพาะปัญหาการบริหารด้านสาธารณูปการ เป็นภาพลักษณ์สะท้อนการดำเนินงานของเจ้าอาวาส การขับเคลื่อนงานคณะสงฆ์ในพื้นที่รับผิดชอบ

การสาธารณูปการ ลักษณะงานก่อสร้างและงานบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสถานภายในวัด เช่น โบสถ์ ศาลา กุฏิ เป็นงานประจำของเจ้าอาวาส ต้องทำหน้าที่พัฒนาวัดด้านวัตถุทุกอย่างภายในวัด ไม่เฉพาะแต่ศาสนสถานเท่านั้น ยังรวมถึงการทำวัดให้สะอาด รมรื่น สะดวกสบาย ทำถนนทางเดินในวัด และการตกแต่งวัดให้ดูสวยงามให้สบายตา ทั้งนี้เพื่อสร้างสิ่งที่เป็นตอบสนองงานบริหารจัดการวัด รักษาสิ่งที่มีอยู่แล้วไว้และซ่อมแซมสิ่งที่ชำรุดทรุดโทรมให้คงสภาพไว้เพื่อประโยชน์แก่ชุมชนและพระสงฆ์ภายในวัด และรักษาศาสนสมบัติพระพุทธศาสนาสมบัติส่วนรวมของพระสงฆ์ มิใช่สมบัติส่วนตัวของผู้หนึ่ง โดยเฉพาะทรงมีพระพุทธานุญาตให้สงฆ์ช่วยกันดูแลรักษา เช่น ให้ตั้งพระภิกษุทำหน้าที่ดูแลรักษาวัสดุสิ่งของสงฆ์ ซึ่งพระสงฆ์ทำหน้าที่ดังกล่าวเรียกว่า ภิกขุคาริก เจ้าหน้าที่ผู้รักษาลังเก็บสิ่งของของสงฆ์ เหมือนหน้าที่เจ้าอาวาส การพัฒนาที่ประสบผลสำเร็จเกิดจากการเพิ่มทรัพยากรบุคคลที่เป็นพระภิกษุสงฆ์ และทรัพยากรบุคคลที่มีอยู่ในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์ช่วยขับเคลื่อนงานปกครองคณะสงฆ์พร้อมจัดกิจกรรมแสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองหลังจากการพัฒนาวัด ช่วยสร้างศรัทธาแก่พุทธศาสนิกชนอื่น ๆ อีกทั้งองค์กรเครือข่ายได้เข้ามาใช้ประโยชน์จากสิ่งก่อสร้างโบสถ์ วิหาร ศาลาการเปรียญ (สุพัตรา จิตตเสถียร, 2553)

การพัฒนาวัดมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้ประเทศมุ่งเน้นการพัฒนาความเจริญทางด้านเศรษฐกิจทำให้สังคมไทยเปลี่ยนเป็นสังคมเมือง ความสัมพันธ์และพึ่งพาอาศัยกันของคนในชุมชนปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสมัยนิยม การร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา การร่วมพัฒนาวัด ร่วมพัฒนาชุมชน ในลักษณะของจิตอาสา ดังชุมชนในอดีตตลอดอย่างต่อเนื่อง การสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาวัด และตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาวัดจะช่วยให้วัดเป็นส่วนกลางในการแก้ปัญหาของสังคมได้มากขึ้น (ประเวศ วะสี, 2545) ปัญหาที่เกิดขึ้นกับพระพุทธศาสนา ผู้เข้าวัดส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ วัยรุ่นหนุ่มสาวไม่นิยมเข้าวัด ส่งผลให้ขาดบุคลากรกำลังสำคัญสืบต่ออายุพระพุทธศาสนา รวมถึงพระสงฆ์หนุ่มบวชใหม่มีจำนวนลดลง

จำนวนพระภิกษุและสามเณรที่ลดลงกับจำนวนวัดที่เพิ่มขึ้นเป็นสิ่งที่สวนทางกัน สะท้อนว่าจำนวนของพระสงฆ์และสามเณรต่อหนึ่งวัดมีจำนวนลดลงเรื่อย ๆ และมีแนวโน้มที่จะลดลงมากขึ้นอีกในอนาคตปัญหาการขาดแคลนพระภิกษุนอกเขตเมือง เช่น ตำบล

หมู่บ้าน ในแต่ละวัดจะมีพระภิกษุอยู่ประจำน้อยรูป คือ ประมาณ 1-4 รูป ส่วนมากจะมีเพียงรูปเดียวคือเจ้าอาวาสหรือรักษาการเจ้าอาวาส บางวัดขาดพระภิกษุที่จะอยู่ประจำตลอดทั้งปี แต่ชุมชนก็มีวิธีจัดการเพื่อให้มีพระภิกษุอยู่ประจำภายในพรรษาโดยไปนิมนต์จากท้องที่อื่นหรือวัดอื่นที่พอมีพระภิกษุสามเณรอยู่บ้างมาจำพรรษา วัดที่มีการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมทั้งแผนกนักธรรม บาลี หรือแผนกสามัญ มีการคมนาคมสะดวก ก็จะมีพระภิกษุสามเณรไปอยู่ประจำเป็นจำนวนมาก วัดที่มีชื่อเสียงด้านการปฏิบัติกรรมฐานก็จะมีพระภิกษุเข้าไปอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากเช่นเดียวกัน ส่วนวัดที่ไม่มีการจัดการศึกษาด้านศาสนาหรือภารกิจด้านอื่น ๆ เลยก็จะมีพระภิกษุอยู่ประจำน้อย พระภิกษุที่ประจำอยู่ในวัดต่าง ๆ ส่วนมากเป็นพระสังฆาธิการ ที่มีหน้าที่ด้านการปกครอง เช่น เจ้าอาวาสหรือรักษาการเจ้าอาวาส ภาระหน้าที่ทางการคณะสงฆ์สามารถดึงดูดให้พระภิกษุจำนวนหนึ่งบวชอยู่ได้นาน แต่ก็ไม่ได้มีหลักประกันว่า พระภิกษุรูปนั้นจะสามารถอยู่ในเพศบรรพชิตหรืออยู่ในเขตพื้นที่ดังกล่าวตลอดไป เพราะหน้าที่ด้านการปกครองมีความยุ่งยากและสร้างความกังวลได้มาก (ไทยพับลิก้า, 2563)

วัดในประเทศไทยจำนวนมากมีการพัฒนาวัดรองรับการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ฝ่ายสาธารณูปการ ด้วยการสร้างสัปปายะให้เกิดขึ้นภายในวัด โดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน มุ่งส่งเสริมให้วัดเป็นศูนย์กลางการพัฒนาสุขภาวะด้วยแนวทาง 5ส นำสู่วิถีวัดมั่นคงชุมชนเข้มแข็งกระจายทั่วประเทศ บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ร่วมกันโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการดำเนินงานโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข (สร้างสัปปายะด้วยวิถี 5ส) โดยพัฒนาพื้นที่วัดให้สะอาด ร่มรื่น สวยงาม การจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ การพัฒนาพื้นที่ทางสังคมและการเรียนรู้ การพัฒนาพื้นที่จิตใจและปัญญาเชิงพุทธ และสร้างสัมพันธภาพที่ดีให้เกิดขึ้นระหว่างวัดกับชุมชน ทำให้วัดมีความมั่นคง ชุมชนมีความเข้มแข็งยิ่ง ๆ ขึ้นไป (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครราชสีมา, 2563)

สภาพปัญหาการพัฒนาวัดในจังหวัดนครราชสีมา มีวัดต้นแบบพัฒนาแล้ว จำนวน 16 วัดและบางวัดขาดการพัฒนาต่อ อีกทั้งรูปแบบการพัฒนาวัดมีจำนวนมาก แต่ขาดข้อมูลวัดต้นแบบด้านสาธารณูปการที่เหมาะสมต่อการปรับประยุกต์กับวัดที่ต้องการพัฒนา หากมีการรวบรวมข้อมูลวัดต้นแบบด้านสาธารณูปการ แนวนโยบายแห่งรัฐอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนา การพัฒนางานสาธารณูปการต้นแบบของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครราชสีมา ด้านการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ ศาสนวัตถุ และศาสนสถาน ด้านกิจการอันเกี่ยวกับวัด ด้านกิจการของวัดอื่น ๆ ด้านการศาสนสมบัติของวัด และตัวอย่างผลงานเด่นพัฒนางานสาธารณูปการจังหวัดนครราชสีมาจะช่วยให้วัดในจังหวัดนครราชสีมา มีแนวทางต้นแบบพัฒนาวัดและพัฒนางานพระสังฆาธิการด้าน

สาธารณูปการที่ส่งผลต่อการพัฒนาวัดพัฒนาชุมชนสังคม (คณะกรรมการประสานงานแผนยุทธศาสตร์ในการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา, 2561)

ด้วยปัญหาและความสำคัญเบื้องต้นผู้วิจัยมีความสนใจศึกษา การพัฒนางานสาธารณูปการต้นแบบของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครราชสีมา และนำผลการวิจัยไปการพัฒนางานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครราชสีมา และองค์ความรู้ใหม่ใช้พัฒนาวัดที่สนองตอบความต้องการคณะสงฆ์และชุมชน การพัฒนาวัดบนพื้นฐานการวิจัยอย่างเป็นระบบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนางานสาธารณูปการต้นแบบของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์การพัฒนางานสาธารณูปการต้นแบบของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนางานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) โดยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างและการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 พระสังฆาธิการตำแหน่งเจ้าอาวาสในจังหวัดนครราชสีมา 1,767 รูป (สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา, 2563)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พระสังฆาธิการตำแหน่งเจ้าอาวาสในจังหวัดนครราชสีมา 326 รูป โดยการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973)

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ 1. ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านศาสนา จำนวน 6 รูป 2. ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการเมืองท้องถิ่น จำนวน 7 คน 3. ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 6 คน 4. ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็น

ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 6 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น จำนวน 25 รูปหรือคน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม โดยการหาดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) ได้ค่าคะแนนของข้อคำถาม เท่ากับ 0.80-1.00 และคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เพื่อวัดความสอดคล้องภายในตามแนวคิดของครอนบาค (Cronbach, 1990) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.926

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยการหาดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) ได้ค่าคะแนนของข้อคำถามเท่ากับ 0.80-1.00

4. การรวบรวมข้อมูล

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ โดยขอประสานความร่วมมือกับ เจ้าคณะจังหวัดนครราชสีมา ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 326 รูป และเก็บแบบสอบถามคืนได้ครบตามจำนวน คิดเป็นร้อยละ 100

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยประสานผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อนัดหมายเวลาและขออนุญาตบันทึกเสียงการให้สัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องในภายหลัง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเพื่ออธิบายระดับการพัฒนางานสาธารณูปการต้นแบบของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครราชสีมา

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context) แล้วสังเคราะห์ข้อมูลโดยเขียนเป็นความเรียงและจัดกลุ่ม เพื่อนำเสนอข้อมูลในภาพรวม

ผลการวิจัย

1. ระดับการพัฒนางานสาธารณูปการต้นแบบของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.20$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านกิจการอันเกี่ยวกับวัด มีระดับความ

คิดเห็นสูงที่สุด ($\bar{X}=4.58$) รองลงมา คือ ด้านกิจการของวัดอื่น ๆ ($\bar{X}=4.36$) และต่ำที่สุด คือ ด้านการศาสนสมบัติของวัด ($\bar{X}=3.58$) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การพัฒนางานสาธารณูปการต้นแบบของ พระสังฆาธิการในจังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวม

การพัฒนางานสาธารณูปการต้นแบบของ พระสังฆาธิการในจังหวัดนครราชสีมา	ระดับความคิดเห็น		
	(\bar{X})	(S.D.)	แปลผล
1. ด้านการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนวัตถุ และศาสนสถาน	4.28	0.85	มาก
2. ด้านกิจการอันเกี่ยวกับวัด	4.58	0.75	มากที่สุด
3. ด้านกิจการของวัดอื่นๆ	4.36	0.73	มาก
4. ด้านการศาสนสมบัติของวัด	3.58	0.74	มาก
รวมเฉลี่ย	4.20	0.77	มาก

2. วิเคราะห์การพัฒนางานสาธารณูปการต้นแบบของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครราชสีมา 1. จุดแข็ง ด้านการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ ศาสนวัตถุ และศาสนสถาน ผ่านการใช้อำนาจหน้าที่พระสังฆาธิการ ตำแหน่งเจ้าอาวาสและการบริหารจัดการงานสาธารณูปการ มุ่งองค์ความรู้การศึกษาเรียนรู้พระธรรมวินัย วัตรปฏิบัติที่ดีงาม มีความรู้ จบระดับปริญญาตรีถึงปริญญาเอก และประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บ.ส.) ช่วยให้พระสังฆาธิการมีองค์ความรู้ในด้านการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ ศาสนวัตถุ และศาสนสถาน ตรงตามหลักการพระพุทธศาสนา สร้างการมีส่วนร่วมระดมทุนพัฒนาวัด ได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดีจากพุทธบริษัททั้งในชุมชนและต่างชุมชน 2. จุดอ่อน การพัฒนางานสาธารณูปการต้นแบบของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครราชสีมา มีลักษณะการปฏิบัติงานไม่เต็มความสามารถ การพัฒนาวัดบางประการขาดหายไป ได้แก่ วัดขาดการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ ศาสนวัตถุ และศาสนสถาน การใช้อำนาจหน้าที่พระสังฆาธิการ ตำแหน่งเจ้าอาวาสและการบริหารจัดการงานสาธารณูปการขาดการนำองค์ความรู้การศึกษาเรียนรู้พระธรรมวินัย วัตรปฏิบัติที่ดีงามมาช่วยสนับสนุนการพัฒนา วัด 3. โอกาส การพัฒนางานสาธารณูปการต้นแบบของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครราชสีมา ผู้นำรัฐ รัฐ คณะสงฆ์ เครือข่าย กำหนดนโยบายสนับสนุนการพัฒนางานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการชัดเจนในรัฐธรรมนูญ มีกฎหมาย แผนยุทธศาสตร์ในการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พระราชบัญญัติการศึกษา พระปริยัติธรรม สร้างโอกาสทางการพัฒนาวัดรูปแบบต่าง ๆ จำนวนมาก และสังคมไทยต้องการเที่ยวเมืองไทย เมืองพุทธ โดดเด่นในเรื่องของศาสนาและวัฒนธรรมและพระพุทธศาสนามานานหลายร้อยปี มีวัดวาอารามเป็นจำนวนมาก ประชาชนเข้าวัดกราบไหว้ ถวายทาน หรือปฏิบัติธรรม เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ และสั่งสอนให้เราเป็นคนดี

4. อุปสรรค การพัฒนางานสาธารณูปการต้นแบบของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครราชสีมา เกิดจากมีนโยบายและการสนับสนุนมีน้อย การจัดการเชิงเอกสารมีมาก มีชั้นซับซ้อน เชื่อมโยงหลายหน่วยงาน จึงดำเนินการด้วยความยากลำบาก การดำเนินการต่าง ๆ ของพระสังฆาธิการถูกตรวจสอบ ส่วนพระสังฆาธิการไม่ปฏิบัติงานไม่ถูกตรวจสอบ ดังนั้น การข้ามพ้นอุปสรรคทางการพัฒนาไว้รูปแบบต่าง ๆ รัฐมีนโยบายต้องสนับสนุนการพัฒนา วัดและพัฒนาองค์กรเหมือนสนับสนุนองค์กรภาครัฐระดับตำบล

3. การนำเสนอแนวทางการพัฒนางานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครราชสีมา 1. การวางแผน พัฒนางานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการเริ่มจากการประเมินความต้องการ สำรวจสภาพปัจจุบันของงานสาธารณูปการภายในวัด เช่น อาคาร สถานที่ ศาสนวัตถุ ศาสนสถาน วิเคราะห์ความต้องการของวัด เช่น พื้นที่สำหรับการปฏิบัติธรรม พื้นที่สำหรับการศึกษา พื้นที่สำหรับกิจกรรมของชุมชน ประเมินความต้องการของชุมชน กำหนดเป้าหมายระยะยาว ระยะกลาง ระยะสั้น 2. การลงมือปฏิบัติ พัฒนางานสาธารณูปการจะเน้นในส่วนบำรุงรักษาวัดและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี เป็นหน้าที่ของผู้บริหารวัดและคณะสงฆ์โดยตรง ในส่วนของรัฐและพุทธบริษัทจะต้องอุปถัมภ์ด้วยไม่ว่าจะเป็นการก่อสร้างหรือบูรณะรักษาเสนาสนะของพระสงฆ์ และต้องมองเห็นความสำคัญของการจัดทำแผนแม่บทการก่อสร้างและรู้จักวิธีการบริหารงานสาธารณูปการเป็นอย่างดี 3. การตรวจสอบ เป็นกลไกสำคัญในการติดตามความคืบหน้า ประเมินผล และแก้ไขปัญหา ช่วยให้มีมั่นใจว่างานพัฒนางานสาธารณูปการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสาธารณชน 4. การปรับปรุงแก้ไข โดยจัดทำแผนพัฒนาที่ชัดเจน สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ประเมินความคุ้มค่าและความเสี่ยงของโครงการบริหารจัดการงบประมาณอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน

อภิปรายผลการวิจัย

1. การพัฒนางานสาธารณูปการต้นแบบของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ด้านกิจการอันเกี่ยวกับวัด มีระดับความคิดเห็นสูงที่สุด รองลงมา คือ ด้านกิจการของวัดอื่น ๆ และต่ำที่สุด คือ ด้านการศาสนสมบัติของวัด ที่เป็นเช่นนี้เพราะ พระสังฆาธิการในจังหวัดนครราชสีมาหลายรูปให้ความสำคัญกับงานพัฒนาสาธารณูปการ มองเห็นถึงความสำคัญของโครงสร้างพื้นฐานที่มั่นคงต่อการเผยแผ่ศาสนาและการพัฒนาชุมชน มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน วางแผนงานอย่างรอบคอบ และติดตามผลการดำเนินงานอย่างใกล้ชิด สามารถประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ และระดมทุนจากประชาชนและภาคส่วนต่าง ๆ

ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของเพิ่มศักดิ์ โคตรชมพู (2559) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทในการพัฒนาสังคมของวัดในจังหวัดหนองคาย ผลการศึกษาพบว่าการบริหารจัดการวัด บทบาทในการพัฒนาสังคมของวัด โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เพราะผู้คนในชุมชนมักไปวัดเพื่อทำบุญ ฟังเทศน์ ปฏิบัติธรรม และพระสงฆ์ได้รับการเคารพนับถือจากประชาชน คำสอนของพระสงฆ์ช่วยให้ผู้คนดำเนินชีวิตอย่างมีศีลธรรม จริยธรรม และมีความสุข

2. วิเคราะห์การพัฒนางานสาธารณูปการต้นแบบของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครราชสีมา จุดแข็งของการพัฒนางานสาธารณูปการต้นแบบของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครราชสีมา ด้านการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ ศาสนวัตถุ และศาสนสถาน พระสังฆาธิการมีองค์ความรู้การศึกษาเรียนรู้พระธรรมวินัย วัตรปฏิบัติที่ดีงาม มีความรู้จรรยาบรรณระดับปริญญาตรีถึงปริญญาเอก และประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บ.ส.) ช่วยให้พระสังฆาธิการมีองค์ความรู้ในด้านการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ ศาสนวัตถุ และศาสนสถาน ตรงตามหลักการพระพุทธศาสนา สร้างการมีส่วนร่วมระดมทุนพัฒนาวัด โอกาสของการพัฒนางานสาธารณูปการสังคมไทยต้องการเที่ยวเมืองไทย เมืองพุทธโดดเด่นในเรื่องของศาสนาและวัฒนธรรมและพระพุทธศาสนามานานหลายร้อยปี มีวัดวาอารามเป็นจำนวนมาก ประชาชนเข้าวัดกราบไหว้ ถวายเทียน หรือปฏิบัติธรรม เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ และสั่งสอนให้เราเป็นคนดี ที่เป็นเช่นนี้เพราะ พระสงฆ์ในจังหวัดนครราชสีมา มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ในการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์วัดวาอารามมาอย่างยาวนาน พระสงฆ์เหล่านี้มีความรู้เกี่ยวกับสถาปัตยกรรมไทยโบราณ วัสดุที่ใช้ในการก่อสร้าง และเทคนิคการก่อสร้างแบบดั้งเดิมความรู้และประสบการณ์นี้ทำให้พระสงฆ์สามารถก่อสร้างและบูรณะวัดวาอารามได้อย่างถูกต้องตามหลักศาสนาและประเพณี สอดคล้องกับงานวิจัยของใจ บุญชัยมิ่ง (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษากลยุทธ์การพัฒนาวัดการจัดการสาธารณูปการในจังหวัดพะเยา ผลการวิจัยพบว่า หน่วยงานของรัฐและชุมชนการพัฒนาวัดการจัดการสาธารณูปการในจังหวัดพะเยา วัดมีวิสัยทัศน์การพัฒนาวัดการจัดการสาธารณูปการในจังหวัดพะเยา ส่วนมากมุ่งพัฒนาวัดให้ได้ตามวิสัยทัศน์ที่ได้ตั้งไว้ และนำทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนามาเป็นแนวทางในการพัฒนาวัด แผนกลยุทธ์การพัฒนาวัดการจัดการสาธารณูปการในจังหวัดพะเยา บริเวณวัดภายในบริเวณวัดมีสิ่งต่าง ๆ ที่จำเป็นเหมาะสมการปรับปรุงพัฒนาดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมและภูมิทัศน์ภายในวัดความสะอาด มั่นคงแข็งแรงของอาคารเสนาสนะต่าง ๆ วัดมีสิ่งปลูกสร้างและอาคารเสนาสนะต่าง ๆ เพียงพอและเหมาะสมต่อการใช้ประโยชน์สภาพสะอาดมั่นคงแข็งแรง และ สอดคล้องกับงานวิจัยของวรพงษ์ แสนเมือง (2556) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาการดำเนินงานของวัดพัฒนาตัวอย่างในเขตการศึกษา 11 ผลการวิจัยพบว่า

สภาพการดำเนินงาน มีปัญหาในด้านงบประมาณ ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ปัญหาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนทั่วไป โดยมีข้อเสนอแนะในการจัดสรรงบประมาณ จัดซื้ออุปกรณ์ในการศึกษาของพระภิกษุ สามเณร การจัดอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรตลอดถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัด

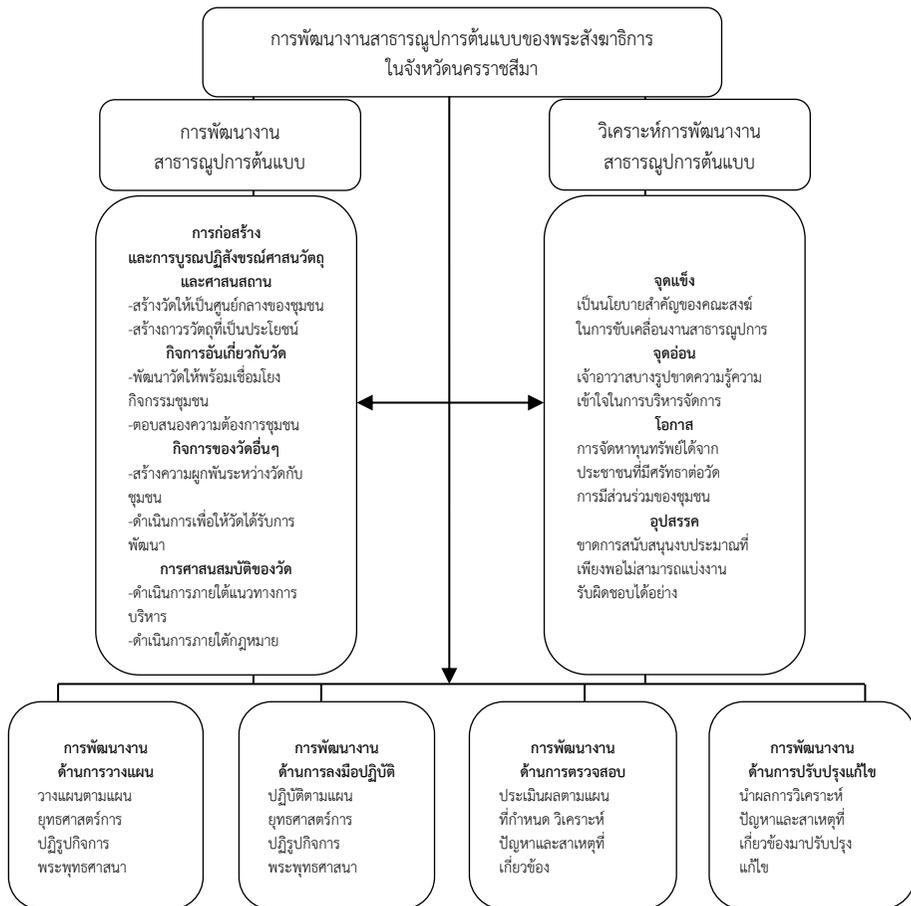
3. การนำเสนอแนวทางการพัฒนางานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครราชสีมา พัฒนางานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการ เริ่มจากการประเมินความต้องการสำรวจสภาพปัจจุบันของงานสาธารณูปการภายในวัด เช่น อาคาร สถานที่ ศาสนวัตถุ ศาสนสถาน วิเคราะห์ความต้องการของวัด เช่น พื้นที่สำหรับการปฏิบัติธรรม พื้นที่สำหรับการศึกษา พื้นที่สำหรับกิจกรรมของชุมชน ประเมินความต้องการของชุมชน กำหนดเป้าหมายระยะยาว ระยะกลาง ระยะสั้น การลงมือปฏิบัติ พัฒนางานสาธารณูปการจะเน้นในส่วนบำรุงรักษาวัดและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี เป็นหน้าที่ของผู้บริหารวัดและคณะสงฆ์โดยตรง ในส่วนของรัฐและพุทธบริษัท จะต้องอุปถัมภ์ด้วยไม่ว่าจะเป็นการก่อสร้างหรือบูรณะรักษาเสนาสนะของพระสงฆ์ พระสังฆาธิการทุกรูปต้องมองเห็นความสำคัญของการจัดทำแผนแม่บทการก่อสร้างและรู้จักวิธีการบริหารงานสาธารณูปการเป็นอย่างดี การตรวจสอบ เป็นกลไกสำคัญในการติดตามความคืบหน้า ประเมินผล และแก้ไขปัญหา ช่วยให้มีมั่นใจว่างานพัฒนางานสาธารณูปการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสาธารณชน การปรับปรุงแก้ไข โดยจัดทำแผนพัฒนาที่ชัดเจน สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ประเมินความคุ้มค่าและความเสี่ยงของโครงการบริหารจัดการงบประมาณอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน สอดคล้องกับงานวิจัยของโชติ บดีรัฐ (2554) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารงานของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 4 เพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารคน การบริหารภาระงาน และการบริหารองค์การของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 4 มีควรมีวิธีการพัฒนาคนให้เก่งมีความรู้ความสามารถให้มีความรู้ความเข้าใจหลักพระศาสนาที่ถูกต้องโดยวิธีการส่งเสริมให้พระสังฆาธิการมีการศึกษาและพัฒนาภาวะผู้นำมีการพัฒนาสมรรถนะภาระงานด้านการบริหารโดยอบรมให้พระสังฆาธิการให้เป็นผู้ดำเนินการพัฒนาจิตใจจริยธรรมคุณธรรมและให้มีความรู้และทักษะในเรื่องการป้องกันไม่ให้พุทธศาสนิกชนเสื่อมศรัทธาในพระพุทธศาสนาและตั้งมั่นความเชื่อความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาอย่างยั่งยืนต่อไป และสอดคล้องกับงานวิจัยของกนก แสนประเสริฐ และคณะ (2555) ได้วิจัยเรื่อง การจัดการดูแลทรัพย์สินและศาสนสมบัติของวัด ผลการวิจัยพบว่า คณะสงฆ์ได้จัดเป็นรูปแบบขององค์การรูปแบบหนึ่งที่มีคุณลักษณะการดำเนินงานประกอบด้วย

1. การวางแผนประสานงาน
2. คณะสงฆ์ซึ่งเป็นสมาชิก มีกิจวัตรร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ

3. มีโครงสร้างการแบ่งงาน และมอบหมายงาน มีลำดับชั้นในด้านการปกครอง เป็นต้น
4. มีเป้าหมายในการดำเนินกิจกรรมของสมาชิก หรือคณะสงฆ์

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้การพัฒนางานสาธการูปการต้นแบบของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครราชสีมา

1. การพัฒนางานสาธการูปการต้นแบบ การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ด้านศาสนวัตถุ และศาสนสถาน สร้างวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน สร้างถาวรวัตถุที่เป็นประโยชน์ ด้านกิจการอันเกี่ยวกับวัด พัฒนาวัดให้พร้อมเชื่อมโยงกิจกรรมชุมชน ตอบสนอง

ความต้องการชุมชน ด้านกิจการของวัดอื่น ๆ สร้างความผูกพันระหว่างวัดกับชุมชน ดำเนินการเพื่อให้วัดได้รับการพัฒนา ด้านการศาสนสมบัติของวัด ดำเนินการภายใต้แนวทางการบริหาร ดำเนินการภายใต้กฎหมาย

2. วิเคราะห์การพัฒนางานสาธารณูปการต้นแบบ จุดแข็ง เป็นนโยบายสำคัญของคณะสงฆ์ในการขับเคลื่อนงานสาธารณูปการ จุดอ่อน เจ้าอาวาสบางรูปขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการ โอกาส การจัดหาทุนทรัพย์ได้จากประชาชนที่มีศรัทธาต่อวัด การมีส่วนร่วมของชุมชน อุปสรรค ขาดการสนับสนุนงบประมาณที่เพียงพอไม่สามารถแบ่งงานรับผิดชอบได้อย่างทั่วถึง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรมีการกำหนดนโยบายการเสริมสร้างงานสาธารณูปการระดับท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา
2. มหาวิทยาลัยคณะสงฆ์ทั้ง 2 แห่ง ควรมีนโยบายทางการศึกษาจัดทำหลักสูตรระยะสั้นพัฒนางานสาธารณูปการวัด

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. หน่วยงานงานภาครัฐควรสนับสนุนให้มีการนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างวัฒนธรรมชุมชนกับงานสาธารณูปการวัด
2. ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพพระสังฆาธิการต่อพัฒนางานสาธารณูปการวัดให้เกิดการตระหนักในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาท้องถิ่นชุมชน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับการเสริมสร้างวัฒนธรรมวิถีพุทธรองรับการพัฒนางานสาธารณูปการวัด
2. ควรศึกษาวิจัยรากฐานทางการส่งเสริมวัฒนธรรมพุทธที่ส่งผลต่อการปฏิรูปงานสาธารณูปการคณะสงฆ์

เอกสารอ้างอิง

กนก แสนประเสริฐ และคณะ. (2555). *การจัดการดูแลทรัพย์สินและศาสนสมบัติของวัด*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

